JUL 10 1928
UNIVERSITY OF ILLINOIS
THE LIBRARY
UNIVERSITY OF ILLINOIS

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIX | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 26, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., pondeljek, 9. julija (July 9), 1928. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 159

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ODBORNIKI RUDARSKE ORGANIZACIJE ZAHTEVAJO NOVE SMERNICE

Za rudarje niso delavne razmere več enake.

Springfield, Ill. — V illinojskem distriktu rudarske organizacije je 70,000 rudarjev. Od teh jih dela le okoli 25,000. Delavne razmere niso več enake niti za one, ki delajo. V premogovnikih so uvedeni stroji za spodrezavanje in nakladanje premoga. Veliko dela izvrše parne lopate v takozvanih odprtih premogovnikih in z zelo majhnim številom delavcev. Nekatere lopate zagrabijo prst pri odkrivanju premogove žile kar dvaajst čevljev na široko. Premogova plast se naklada kar naravnost v železniške vozove, ki jih porine lokomotiva na tračnice poleg parne lopate. Nove iznajdbe in izboljšani stroji so globoko posegli v produkcijo premoga, znižali potrebno število delavcev pri produkciji premoga, da so postali odveč v premogovi industriji. Njim se godi tako, kot delavcem v drugih industrijah, kadar so nove iznajdbe in izboljšani stroji napravili veliko revolucijo v produkciji industrije. Ti in drugi vzroki so povzročili, da Harry Fishwick, distriktni predsednik, apelira, da John L. Lewis, predsednik rudarske organizacije United Mine Workers, da se snide smernični odbor rudarske organizacije. Sliši se, da se zahteva izprememba pogojev v Illinoisu, najbrž glede mezde za nakladanje premoga s strojem, da se pridobe zopet izgubljeni trgi.

Mussolini postavi Nobila pred voj. sodišče

Italijanski diktator se jezi, ker je lahkomiselni general treščil z zračno ladjo na arktiku ob tla in tako zgubil vso slavo, s katero bi se rad Mussolini ponašal.

London, 7. julija. — Dnevnik "Chicago Tribune" je iz zanesljivega vira iz Londona doznal, da se Mussolini peni jeze nad katastrofo, ki je zadela Nobilovo ekspedicijo na arktiku na njenem povratku iz severnega tečaja. Razumljivo je, da bo postavljen Nobile pred vojno sodišče, da pojasni vso situacijo, kakor hitro bo toliko okreval, da lahko odpotuje v Rim.

Dalje pravi poročilo iz istega vira, da je nastal prepir med vodilnimi člani Nobilove ekspedicije, ko je "Italia" treščila ob tla. Rezultat je bil ta, da je švedski znanstvenik dr. Malmgren z ostalim moštvom "Italije" se odločil takoj zapustiti Nobila, ker jim je oddelil le male količine prehrane. To tudi pojasnjuje, zakaj je bilo moštvo, ki se je podalo peš na suho zemljo čez ledenike, tako slabo preskrbljeno.

Nobile je baje podvržen živčnim neredom in napadom, kajti še v Italiji je bil stalno pod nadzorstvom najboljših specialistov za živce. Napadi so se, kakor pravi poročilo, pojavili tudi na poletu čez severni tečaj in pa po katastrofi. Trmoglavost in nervoznost generala Nobila sta bili glavni vzrok, da je zračna ladja doživela tako žalosten konec, njeno moštvo pa utrpelo silni glad, mraz in poškodbe.

Stockholm, Švedska, 7. julija. — Poročilo, ki je bilo včeraj objavljeno, da je bil rešen švedski avijatik Lundborg, ki je pomagal rešiti Nobila, nakar se je sam izgubil, je danes uradno potrjeno. Lundborg je eden najboljših avijatikov na Švedskem.

Hickmanova usoda zapečatena.

San Francisco, Cal. — William Edward Hickman, ki je umoril Marion Parker, bo obešen. Tako je odločilo državno višje sodišče, na katerega so Hickmanovi odvetniki apelirali, da ovrže smrtno obsodbo nižjega sodišča na podlagi, da je morilec storil dejanje v stanju hipne blaznosti.

PREISKAVA GLEDE VOLILNEGA TERORJA

Veleporota nadaljuje s svojim delom. — Vplivni političarji bodo obtoženi radi nasilja.

Chicago, Ill. — Evidenca, katera bo dovedla do obtožb vplivnih političarjev na južni strani mesta, je bila predložena v petek. Priče, večinoma klerki na volilni dan, bodo ponovno zaslišani danes, ko predlože evidenco veleporoti, ko prične z nadaljevanjem preiskave.

Sliši se, da bosta dva vodilna politikaša med prvimi obtoženci in potem bodo sledili drugi, kateri so organizirali kampanjo terorja in nasilja na dan primarnih volitev.

Trije gangeži, ki so obtoženi, da so umorili zamorskega odvetnika Octavius Granadyja, ki je kandidiral za republikanskega odbornika v dvajsetem wardu proti Morris Ellerju, so izpovedali obtežilne stvari o več drugih udeležencih. Harry Hochstein, ki je bil tudi v zvezi z morilci, je še na prostem, ker je pobegnil iz mesta.

Večje število črncev, ki so bili sodniki in klerki na volilni dan in so nastopili kot priče pred preiskovalno komisijo, so izpovedali, da so sodelovali pri volilnih sleparijah in da so zaznamovali glasovnice v prid politikašev, kateri so jih najeli.

Bombaši imajo lahko delo v Chicagu

Tako se glasi poročilo illinoiske komisije za kriminalne zadeve.

Chicago. — Oseba, ki se želi maščevati nad svojim nasprotnikom ali tekmecem v trgovini, politiki ali kje drugje, nima nobenih težkoč, kako dobiti bombo, da jo vrže v stanovanje svojega konkurenta. Bomba je postala navadno sredstvo v vojnah med tekmujočimi butlegarji in politikaši v tem mestu.

Te vojne so v zadnjih štirih letih zahtevale 215 žrtev, pravi poročilo illinoiske asociacije za kriminalno pustico. Nadalje je rečeno, da niti eden morilec teh žrtev ni bil zasačen in pripeljan pred sodišče.

V poročilu so navedeni detajli o butlegarski vojni med O'Donnell, Genna in Torrio-Caponejevimi gangeži na zapadni strani mesta, ter med Dean O'Banion, Hymie Weiss in Drucci butlegarskimi sindikati na severni strani z vsemi zapletljaji.

"Malo število Čikažanov", — pravi poročilo, "sluti silno moč organiziranega zločinstva, obseg političnega zavežništva in velikanskih profitov butlegarjev, ki izvirajo iz produkcije in distribucije opojnih pijač. Butlegarji imajo v svoji službi celo vrsto pomagačev in strašnikov, kateri prejemajo visoke plače."

Čete bombašev so prav dobro znane policiji, toda zveze butlegarjev s profesijonalnimi političarji so tako močne in vplivne, da je policija napram njim brez moči.

Viharji v Indiani napravili veliko škodo.

Indianapolis, Ind. — Viharji in nalivi zadnjih dni so napravili nad dva milijona dolarjev škode v državi na polju in poslopjih. Mnogo oseb je bilo ranjenih, ko je vihar podiral drevesa, telefonske in druge drogove ter poškodoval poslopja. Železniška zveza iz tega mesta v razne kraje države je bila začasno ustavljena, ker so narasli potoki in reke odnesli ali pa poškodovali mostove.

Strela ubila štiri ljudi.

Hendersonville, N. C. — Štiri osebe so bile v petek ubite in dve sta dobili težke poškodbe, ko je strela udarila v drevo, pod katerim so vedrile.

BUTLER SKUŠA PO OVINKIH PRIDOBITI PRIDIGARJE ZA ZNIŽANJE MEZDE

Privatni detektivi nadlegujejo pridigarje v New Bedfordu.

New Bedford, Mass. — Bivši senator William M. Butler in tekstilni baron skuša s pomočjo privatnih detektivov pridobiti pridigarje v New Bedfordu, da svetujejo delavcem, da sprejmejo desetodstotno znižanje mezde in se vrnejo na delo.

Najmanj tucat pridigarjev je potrdilo, da je izjava rev. Lindena H. White, župnika cerkve sv. Martina, ki je odgrnil delovanje privatnih detektivov, ki delajo po navodilih Butlerja, resnična. J. Aspin Reed, načelnik bostonske privatne detektivske agencije, je apeliral na White, da naj pomaga odpoklicati stavko. Pridigar naj bi pozval tovarnarje, da naj odpro vrata tovaren lačnim in sestradanim delavcem, dasiravno so tovarnarji že sami sklenili, da "imajo namen odpreti tovarne dne devetega junija.

"Ali bodo tovarnarji umaknili znižanje mezde?" je vprašal Linden.

"Ne," je hitro odgovoril detektiv. Ko je bila ta ponudba odklonjena, se je Reed pojavil drugič. Toda pridigar je ostal na svojem stališču. Reed je pa odgovoril hladnokrvno.

"Mr. White, ali vam je vseeno, ako vaš odgovor ponesem senatorju Butlerju? Vam je znano, da se zelo interesira za tukajšnje tovarne."

Reed se je torej ponudil, da bo že on skrbel za pastorja. Nekaterim je ponudil avte. Ker take ponudbe niso dosegle željenega uspeha, je pričel White groziti pridigarjem, da obvesti tovarniške blagajnike, da se pridigarji zoperstavljajo.

Lindenova javna izjava je sledila, ko je katoliški duhoven Noon priporočal tovarniškim delavcem, naj vzdrže. Apeliral je na tovarnarje, naj prekličejo mezdno znižanje, kajti že prejšnja mezda je bila tako nizka, da delavci niso mogli izhajati z njo.

Butler, bivši predsednik narodnega odbora narodne republikanske stranke, je bil zvezni senator in zaupnik predsednika Coolidga. V razdobju med letom 1918 in 1922 je plačal Shermanovi detektivski agenciji $250,000, da uniči unijo tekstilnih delavcev, korumpira voditelje in tako odpravi odpor proti znižanju delavske mezde.

Ko je hotelo korakati 3000 stavkujočih delavcev skozi New Bedford, je nepričakovano stalo pred 150 oboroženimi policaji. Delavci, žene in otroci so korakali za ameriškimi zastavami. Peli so delavske pesmi in ko so se zasukali okoli vogala v drugo cesto, so našli, da je bila cesta zabarikadirana s policajskimi avti.

Aretiranih je bilo 27 stavkarjev in voditeljev stavke. Obtoženi so bili, da ščuvajo proti nemirom in da obdržavajo pohod po ulicah brez dovoljenja. Na prosto so jih izpustili, ko je bilo zanje postavljeno poroštvo v znesku 17 tisoč dolarjev.

Za dne 9. t. m. so tovarnarji naznanili, da odpro tovarne in prično z delom. Tovarne bodo lahko odprli, ali vprašanje je, koliko delavcev se prigiasi za delo.

Odločnost stavkarjev je velika. Na delo ne mislijo, dokler tovarnarji ne prekličejo mezdnega znižanja. Že preje je bila mezda tako nizka, da so delavci in njih družine trpele pomanjkanje, ako se mezda zniža še za deset odstotkov, tedaj bodo tako nizka, da bodo počasi umirali in hirali zaradi pomanjkanja, dasiravno bodo delali. Delavci pravijo, da ima delavska potrpežljivost tudi svoje meje in da se ne vrnejo pod nobenim pogojem na delo, dokler tovarnarji ne umaknejo mezdnega znižanja.

Preiskava o dražbi jav. uradov prične v Atlanti

Zaslišanje pričelo danes dne 9. julija.

Washington, D. C. — Senator Brookhart iz Iowe, predsednik senatnega pododseka v poštnih zadevah, je pričel z zaslišanjem danes v Atlanti o obtožbi, ki sta ju napravila senatorja George in Harris iz Georgije. Obtožnica pravi, da so bile službe poštarjev in pismonoš prodane onim, ki so največ zanje ponudili. Senator Locher, demokrat iz države Ohio, je tudi član odseka, ki bo pomagal pri preiskavi. Senator Oddie, republikanec iz Nevade, ne bo navzoč pri preiskavi...

Resolucija, ki je bila sprejeta v senatu dne 1. maja, pooblaščuje izvesti popolno preiskavo okoliščine, v katerih so bili izbrani poštarji in pismonoše posebno z ozirom, ako je bilo plačanega kaj denarja, ali če so bile storjene kakšne obljube strankinim odbornikom ali odbornikom organizacije ali njih zastopnikom z namenom, da se napravi vpliv glede imenovanja itd.

Obtožen je Ben Davis, narodni zaupnik republikanske stranke, da je kupčeval s službami. Davis je zamorec in bil je povabljen pred pododsek, da se zasliši kot priča. Senator George poda izjavo, ko prične preiskava.

Vročina ubila 19 oseb

Vročinski val zahteval 19 žrtev v Chicagu v dveh dneh. Sneg v Wyomingu.

Laramie, Wyo, 9. julija. — Pokrajina Peščenega jezera v Medicine Bow narodnem gozdu je pokrita s snegom. Snežna nevihta je trajala štiri ure.

Chicago, 9. julija. — Devetnajst oseb je v soboto in nedeljo zgubilo življenje vsled silne vročine, ki je v soboto in nedeljo neusmiljeno pritiskala nad mestom ter pognala prebivalstvo na obali jezer, kjer je bila takšna gnječa, da jih je število omedlelo.

Živo srebro je stalno stalo nad 90 stopinjami. Ljudje so si iskali utehe na različne načine. Deset jih je utonilo v nedeljo pri kopanju. Promet na glavnih cestah, ki vodijo na deželo, je bil velikanska gnječa, da po cele ure niso motoristi mogli naprej. Dževna nevihta je zvečer pregnala vročino in ohladila ozračje.

Strela zadela konja in mulo.

Petersburg, Ind. — Ko je včeraj strela udarila v neki bližnji hlev, je paralizirala konja in mulo tako, da sedaj hodita stransko. Niti živinozdravnik, ki je bil poklican, ni mogel nič pomagati.

Velika kitajska četverica slavi konec civilne vojne

Mistične ceremonije v Pekingu in zahvala Sunovemu duhu za zmago narodnjakov. Štirje generali izrazili veselje nad triumfom.

Peking, 7. julija. — Globoko impresivne ceremonije so se včeraj završile v templju "Azurski oblak," ko je kitajska "velika četverica" generalov narodne vlade v navzočnosti okrog 300 izbranega občinstva in par tujezemcev ceremonijalno poročala o zmagi v dolgi civilni vojni. Mistično slavlje je v prvi vrsti šlo duhu umrlega predsednika kitajske republike Sun Yatsena.

Štirje generali narodne vlade so bili navzoči, ki so darovali po načinu Konfucija živila in so kadili. Medtem pa je bila prinešena rakev umrlega Suna, katerega obraz se je videlo skozi steklo krste. Samo izbranim je bilo dovoljeno zreti v rakev, ki je bila zadnjič razstavljena, kajti pokojnega truplo je začelo že razpadati. General Čiang je naglas plakal, ko se je sklonil nad krsto in skoro omagal ter padel na tla vsled ginjenja.

Letalca se vračata Moskvi

Avijatika, ki letita okrog sveta, sta poletela iz Berlina v Moskvo.

Berlin, 7. julija. — John H. Mears in Charlse Collyer, ki sta na poletu okoli sveta z namenom, da dosežeta nov svetovni rekord v hitrosti, sta včeraj poletela od tukaj proti Moskvi. Oba letalca sta Američana. Sem sta dospela uro kasneje kot sta mislila, ker sta bila prisiljena spustiti se na tla med poletom.

Ker je vreme kazalo lepo, sta se kmalu po prihodu odločila, da takoj nadaljujeta svojo pot okrog sveta in sta od tu poletela proti Moskvi včeraj ob dveh popoldne.

NEČLOVEŠKA REDNIKA.

Oba sta bila pretepena v sodnijski dvorani.

Blackrock, Ark., 7. jul. — Moški in ženske, kateri so prisostvovali sodnijski obravnavi proti J. C. Rhodesu in njegovi ženi, ki sta bila obtožena, da sta zverinsko postopala s svojima adoptiranima otrokoma, so navalili nanju v sodnijski dvorani, ko so priče izpovedale o krutem postopanju in ju silovito pretepli.

Rhodes in njegova žena sta bila odvedena v ječo, v katero sta bila obsojena na deset dni in plačitev denarne globe radi krutega postopanja.

Prisotni moški in ženske so se razstogotili, ko sta bila otroka pripeljana v dvorano; njiju noge so bile otekle od verig, s katerimi sta ju reditelja privezala v živinskem hlevu. Tedaj so moški in ženske planili na reditelja in ju pričeli pretepati. Navzoči sodnijski stražniki so ju skušali rešiti iz rok razjarjenih ljudi, toda njih trud je bil zaman, dokler ni prišla na pomoč poklicana policija.

Poroka starčkov.

Kokomo, Ind. — Včeraj sta se tukaj poročila John Nixon, 84 let stari veteran iz civilne vojne, in mrs. Carrie Martz, stara 73. Starček je dejal, da sta sklenila, da "sta še mlada v idejah, četudi ne po letih."

PROPAGANDA ELEKT. TRUSTA VPLIVA NA JAVNO MNENJE

Razdeljenih je bilo pol milijona knjižic med šolsko mladino v minolem letu.

Washington, D. C. — Pol milijona knjižic je bilo razdeljenih med šolsko mladino, da se ubije razprava, da pridejo javne potrebščine v lastništvo ljudstva. Knjižice je inspiriral Sam Insull, javnotrebščinski kralj. Njegovi agentje upajo, da v prihodnjem letu razdele še milijon knjižic, ki bodo "dokazovale", kako škodljivo je, ako ljudstvo lastuje in obratuje javno potrebščinske naprave in da je najbolje, ako se ta stvar prepusti privatnim interesom, ki so organizirani v korporacijah z zelo tesnimi medsebojnimi stiki. Še bolj iznenadljivo je pa dejstvo, da so bile te knjižice tiskane v Bratleboru, Vt., v katerem je stalni dom Robert E. Hegleyja, delavnega odvetnika zvezne obrtne komisije, ki preiskuje te propagandistične intrige.

Ta dejstva je odkrilo pismo, ki je bilo med pismi michiganskega odbora za javne potrebščine in je bilo izročeno komisiji, ko je prišla na vrsto preiskava o zastrupljevanju javnega mnenja v državi Michigan.

Chas. W. Person, tajnik publicitetnega in oglaševalnega oddelka Ameriškega plinskega društva piše v pismu Arthur W. Stacu, ravnatelju michiganskega odbora z dne 20. januarja leta 1928. Odgovorajoč na Vaše pismo z dne 17. t. m. izdelavam šolske pamflete dozdaj s pomočjo štatističarjev treh narodnih javnopotrebščinskih družb. Pamflet o cestnih in uličnih železnicah je dodelan, da gre lahko v tisk, pamflet o električnih napravah bo dogotovljen približno v enem tednu...

"Tiskalo se bo v Brattleboru, Vt., cene za državne ravnatelje in narodna društva bodo po aktuelnih produkcijskih stroških. Povest dela sega nazaj v čase, ko je illinojski odbor izdal svoje pamflete na podlagi sedanjega pamfleta... Končno so mr. Mullaney in Harry Abell in nekateri drugi ravnatelji narodnih javnopotrebščinskih društev odločili, da se delo pamfletov izroči enemu samemu človeku, da bodo pamfleti splošnega značaja. Jaz sem tisti ptič, ki je bil izbran.

Zadnje leto se je tiskalo okoli 500,000 iztisov. To leto bi rad videl, da bi se tiskalo okoli milijona iztisov. V vsakem slučaju mi je znano, da so šole zelo vesele, da dobe te vrste materijal."

DEMOKRATJE SO SE NA SVOJI KONVENCIJI RAZKORAČILI

Ampak zelo majhna je razlika glede delavskih zahtev med republikanci.

Houston, Tex. — Politični komitej strokovno organiziranega delavstva je v Houstonu mirno in potrpežljivo čakal na odsek demokratične stranke, kateremu je bilo poverjeno sestavljenje platforme, dasiravno mu je iz njegovih hlač še vedno gledal zvedavo v svet republikanski škorenj. William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je v družbi Matthew Wolla, Martin Ryana in James O'Connella predložil 19 vprašanj ali zahtev delavstva. Ugodna akcija se je podvzela le glede enajst vprašanj.

Da se izpremeni protitrustovski zakon, da se omeji izdaja sodnijskih prepovedi proti delavcem, da se prizna kolektivno pogajanje organiziranega delavstva, da ostane omejitev imigracije, uravnava trgovine in produktov produciranih v odškodnine za delavce, visoke mezde, povišanje mezde zveznih uslužbencev.

Sledeče zahteve organiziranega delavstva so pa bile odklonjene: Ratificiranje ustavnega amendmenta za zaščito otrok, opozicija proti konskribiranju delavcev, pet dni dela za zvezne uslužbence, da se dovoli varenje piva, ki vsebuje 2.75 odstotkov alkohola, da se plača unijska mezda na vladnih delih, da se uvede davek na dedščine mesto indirektnega davka na potrebščine.

Glavna delavska zahteva, ki jo je sprejela konvencija se čita: Naklonjeni smo principu kolektivnega pogajanja, demokratičnemu principu, da organizirano delavstvo izbere svoje lastne zastopnike brez zunanjega pritiska ali vpliva.

Ako to zvito sestavljeno "planko" za delavstvo, primerjano s "planko" republikanske stranke, tedaj najdemo tukaj, da je beseda "organizirano", v republikanski platformi pa stoji samo delavstvo.

Z zamorci so postopali drugače v Houstonu in Kansasu. Republikanci so jih trpeli na konvenciji, da so zagotovili nominacijo Hooverja. Na demokratični konvenciji ni bilo zamorskih delegatov. Zamorski poslušalci na galeriji so pa bili ločeni od belopoltnih. In to se je baje godilo v imenu "demokracije". Pač žalostna je taka demokracija.

Samomor dečka.

Chicago, — Albert Sagik, star 17 let, se je v petek ustrelil iz bojazni, da ga bo oče pokaral, ker se je prejšnji večer opil. Mrtvega je našel njegov 21letni brat.

Italija skuša stabilizirati pšenične cene

Vlada dala kmetom posojilo, da kontrolira pšenični trg.

Rim, 7. julija. — Italijanska vlada je včeraj sprejela serijo naredb, s katerimi bo skušala kontrolirati ceno pšenici, da prepreči padanje cene in špekulacijo za časa žetve, ko je vržene velike množine pšenice na trg.

Vlada je tudi zaukazala kmetijskim zavodom, da dajo posojilo na najboljše pogoje farmarjem. Dalje je ukazala agrikulturnim skladiščem, da morajo dati kmetom dovolj prostora v shrambah za pšenico. Dali se bo načrt fašistovske vlade obnesel, je še veliko vprašanje. Vlada je bila prisiljena nekaj v tem pogledu ukreniti, kajti pšenični trg bi sicer s špekulacijami povzročil, da bi kmetje skoro zastonj vozili pšenico na trg.

"Ženske naj nehajo kaditi."

Cleveland, O. — Šesttisoč tukajšnjih skavtov je podpisalo resolucijo, ki je bila sprejeta po izvrševalnem odboru, da naj ženske nehajo kaditi iz "psiholoških" vzrokov. Vsak skavt se je zavezal, da deluje na tem, da ne bodo ženske več kadile.

Nesreča na križišču; štiri osebe ubite.

Lockport, N. Y., 7. jul. — Štiri osebe so bile včeraj ubite in osem drugih je bilo težko ranjenih, ko je vlak Lockport & Buffalo železnice treščil na bližnjem križišču v bus, ki je vozil v Buffalo.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar leze ptik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju n. pr. (June 29-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAPITALIZEM SILNO IZKORIŠČA DELAVCE V INDUSTRIJSKO NERAZVITIH DEŽELAH.

Stavbinski les in les za pohištvo postaja vedno bolj in bolj redek v industrijsko razvitih deželah. Kapitalizem je opustošil šume, kjer jih je dosegel in opustošuje jih še danes, kjer jih doseže. Šume v Evropi in Severni Ameriki so precej izsekane in kapitalizem obrača svoje oči v prekmorske dežele, v katerih se nahajajo še velike deviške šume.

Lesni delavci so organizirani narodno in mednarodno. Mednarodna centrala strokovno organiziranih lesnih delavcev je posvetila v oddaljene prekmorske kotične, v katerih kapitalizem ne opustošuje le šum, ampak tudi strašno izkorišča delavce.

Otok Sumatra, ki spada k skupini velikih Sunda otokov, ima še velike in krasne šume. Podjetniki, ki sekajo les v teh šumah, so Kitajci in logično izkoriščajo kitajske delavce. Ti delavci so pravi sužnji. Ko pridejo na delo, so brez cvenka v žepu. Podjetnik jim radevolje ponudi denar za nakup potrebnih živil. Tako se ti delavci zadolže, in privežejo na šumo, še preden so pričeli delati. Dolg narašča, kajti zaslužek teh delavcev je tako pičel, da nikdar ne krije dolga in izdatke za najprimitivnejša življenska sredstva. Bati se ni treba, da delavci pobegnejo iz šume, akoravno jih ne stražijo policaji in žandarji. Okoli teh šum se razprostirajo ogromne džungle, v katerih žive tigri, strupene kače in druga nevarna zverjad. Delavec, ki bi hotel ubežati trpljenju v šumi, bi postal kaj hitro žrtev te zverjadi.

V Argentiniji izkoriščajo šumske delavce domači kapitalisti, ki jih zopet zalagajo s potrebnim kapitalom britski kapitalisti. Delavci so večinoma nevedni domačini indijanskega rodu. Okoli sedemdeset odstotkov teh delavcev je nepismenih. Malokateri izmed njih doživi pet in štirideseto leto starosti. Vlada je korumpirana in podjetniki goljufajo delavce za njih zaslužek. Ob času volitev pa nalože delavce v železniške vozove za živino in jih odpeljejo na volišče, da tako glasujejo v svojo lastno pogubo, kot jim ukazejo njih izkoriščevalci.

Delavska organizacija je med temi delavci nepoznana reč. Zadnjega unijskega organizatorja so obsodili na pet in dvajset let v ječo. Obdolžen je bil izmišljenega umora in obsojen v interesu izkoriščevalcev.

V Braziliji se šumskim delavcem godi še slabeje. Ako se skušajo šumski delavci organizirati, tedaj sta tu policija in vojaštvo, da iztrebijo take puntarske misli iz glav šumskih delavcev.

V Braziliji je veliko lesnih podjetij. Delavci so izpostavljeni strašnim klimatičnim razmeram, kajti v teh šumah se nahajajo močvirja, ki so prava gnezda za milijarde komarjev. Delavci podležejo kmalu tropičnim boleznim. Podjetniki skušajo najeti za svoja šumska podjetja najrajše izseljenike, ki so šele dospeli v Brazilijo, ker ne poznajo razmer.

Tako kapitalizem izkorišča delavce križem sveta, kjer je industrijska produkcija še v povojih, da dobiva sirovine za svoje tovarne v industrijsko razvitih deželah. Povsod kjer se prikaže kapitalizem, zapusti za sabo strašno sled izkoriščanja, bolezni, trpljenja in človeške krvi. Obenem je poročilo centrale strokovno organiziranih lesnih delavcev poduk delavcem, da se ne dajo izvabiti z najlepšimi obljubami v oddaljene kraje, v katerih je kapitalistični podjetnik neomejen gospodar nad življenjem in smrtjo zapeljanih in oguljufanih delavcev.

Neprenosno je trpljenje delavcev v industrijskih razvitih deželah, še neprenosnejše je pa v deželah, v katere je kapitalizem šele zasadil svoje kremplje, da jih okrade za njih naravna bogastva v čast in slavo malika — Profita. Zgodovina kapitalističnega izkoriščanja človeške delavne sile in naravnih bogastev bo tvorila najtemnejši list v zgodovini človeštva.

Zasedanje male entente

(Izvirno.)

V politiki Jugoslavije, Rumunije in Čehoslovaške se zopet nekaj važnega plete. V Bukarešti so se v teh dneh sestali zastopniki Jugoslavije, Rumunije in Češkoslovaške h konferenci Male entente, da se podrobneje porazgovore o zunanjem političnem položaju imenovanih držav, zlasti pa, da se pomenijo o taktiki, ki jo je treba zavzeti napram imperialistični politiki fašistične Italije.

Konferenco Male entente je otvoril romunski ministr. predsednik Vintile Bratianu. Čehoslovaško zastopa na tej konferenci čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš, Jugoslavijo pa jugoslov. zunanji minister dr. Marinković.

Po običajnih formalnostih so se takoj pričele debate in se je razpravljalo predvsem o političnem položaju Jugoslavije, Čehoslovaške in Romunije. Vsi ministri so povedali svoje mnenje in analizirali zunanjo politiko svojih držav.

Ugotovilo se je tako med drugim, da je zunanja politika držav, ki sestavljajo Malo entento, to so Jugoslavija, Rumunija in Čehoslovaška zelo miroljubna in da nima prav nikakršnih invazij na druge države s tendenco, da je treba razširjevati meje v škodo svojih sosedinj. Povedal je pač minister dr. Voja Marinković, da ima Jugoslavija težnje, da dobi ozemlje, ki ji mora po vseh zakonih pripadati, nazaj v svoje okrilje, ki pa je zdaj na žalost še vedno pod jarmom italijanskega imperializma. Rumunija se nima pritoževati, ker so na mirovnih pogajanjih njej prisodili več kakor bi ji morali. Prav tako pa tudi Čehoslovaška ne more biti nezadovoljna s tem stanjem, ki obstoja danes.

Sicer se dobe sem pa tja, po mnenju zunanjih ministrov držav Male entente, kake mejne nekorektnosti in nerodnosti, vendar pa mora Mala ententa čutiti, da je status quo najpotrebnejši za miren in uspešen političen, kakor tudi gospodarski razvoj Jugoslavije, Rumunije in Čehoslovaške.

Zunanji ministri držav Male entente se zavedajo resnosti položaja, ki se ustvarja z razpoloženjem napram Italiji, kajti vsaka nepremišljena beseda, vsak nepremišljen ukrep bi lahko izzval tudi konflikte, ki bi brezdvomno ne bili koristni ne za to ne za ono državo. Čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš se zlasti zaveda tega dejstva in zato niso presenetljive njegove izjave, ki jih je dal na konferenci, nobenega realnega politika v Romuniji, Čehoslovaški in v Jugoslaviji.

Dr. Beneš namreč vidi rešitev iz zamotanega in napetega položaja v tem, da države Male entente pritegnejo v svoje sodelovanje tudi Avstrijo. Zaenkrat se seveda ne misli, da bi se Avstrijo pritegnilo v Malo entento, kot odločujočo činiteljico v politiki Male entente. Avstrijo se pač hoče gospodarsko zbližati z državami Male entente. Ekonomski sistem, ki bi ga bilo mogoče razširiti v srednjeevropskem smislu, naj bi zaenkrat ne pomenil politične, temveč ozko gospodarsko združitev držav Male entente s posebnimi med seboj zvezanimi trgovinskimi pogodbami. Odnošaji med Čehoslovaško in Avstrijo so že zdaj tako prisrčni, da bo Avstrija i v nadalje z ostalimi državami Male entente živela v lepem miru in slogi.

Dr. Beneš smatra, da mora biti baza take gospodarske združitve, kakor si jo je on zamislil z državami srednje Evrope, le brezpogojna suverenost in enakopravnost vseh udeleženih držav. Države Male entente pa naj imajo razen tega tudi popolno zunanje politično svobodo gibanja, vendar pa se mora možnost interesov, ki bi se eventuelno križali, zmanjšati, čimveč držav bi pripadalo zvezi.

Priznati je treba, da je Benešev načrt z meščanskega stališča jako dober, kajti pomenja koncentracijo meščanstva v Mali ententi, pomenja koncentracijo kapitala proti delavskemu razredu vseh držav Male entente in pomenja pot k konsolidaciji kapitalizma v srednji Evropi. Zato bodo slej ko prej zaključki Male entente v Bukarešti našli med realnimi in konstruktivnimi meščanskimi politiki obilo simpatičnega odmeva.

R. B.:

Ob Sueškem prekopu

Pokojna vožnja po morju. Rahlo dihanje od vala do vala. Živeče jadrnice, galebi, so povedle našo uciljeno "Oceano" do Port Saida. Te visokomorske živali spadajo vendarle med najbolj občudovanja vredne ustanovitve narave. Njih drseči polet je popolnost sama.

Dve zalivski roki se oklepata nežno pristanišča, kakor da ga varujeta. "Oko Egipta" pravijo domačini, kadar govore o Port Saidu. Nasproti "Oceane" opravljajo čete nagih rjavih ljudi, očrnelih od oglja, z vpitjem in hrupnim veseljem težko delo, da bi napolnile telo nekega angleškega parnika s premogom. Ko opazijo zastave "Oceane," zavpijejo viharno: "Hura Nemci, hura Nemci!" Mahajo navdušeno z rokami, dokler jih ne prežene paznik s psovkami na delo. Čolni nas obkrožajo. Gole postave se potapljajo za denarjem, ki ga mečejo Evropci smeje s krova. Eden rjavih potapljačev ima velikansko postavo. Skoro človek-dvoživka; plava, z osvojenimi kovanci v ustih, pod ladijskim trupom.

Pred nami široko ustje Sueškega prekopa. Mnogo parnikov, med njimi nekaj takšnih, ki se vračajo iz vzhodne Azije. Za sedaj je prekopu določeno, da sprejema vse. Na pomolu, ki se steza daleč v morje, stoji kolosalni kip Lessepsa, ki je s prekopom ločil Azijo od Afrike. Premočrtni Sueški prekop, ki prerezuje puščavo v njeni sredini, je orjaško delo človeških rok. Čutiš, da je človek tukaj ustvarjal prav v božanskem smislu.

Potem gledaš iz vlaka, ki te je odpeljal iz Port Saida, kakor iz poltemne sobe v presvetlo obžarjeno pokrajino. Prekop, dolg 160 km, je na mnogih mestih tako ozek, da se mora vedno ena ladja ustaviti, če hoče druga mimo. Pri Izmajliji, priljubljenem kopališču Kaircev, zapusti železnica prekop in zavije naravno v puščavo.

Čudno, kakšno enoto tvori ta dežela! Ljudje in peščene planjave, rjavi šotori, počivajoči beduini in jastrebi, velblodi in tovori, ki jih velblod prenašajo — vse je enota. Planjave vsepovsod, daleke planjave, široke. Zrak, ki tu pihlja, vzbuja mogočno domišljijo. Čar neizmernega se pričenja. Mehke so vse oblike. To so od vetra stvorjene oblike, kakor pregiba veter oceanske valove. Zato pripadata puščava in ocean svetovja nesmrtnega.

Rjavi šotori, ki jih opaziš tu pa tam iz vlaka, to je vsa domovina beduinov. "Na krajih, kjer so takšni šotori, je v bližini vedno kakšen vir, kakšna paša," pojasnjuje po evropsko oblečen Egipčan, ki si želi hitrega poegiptenja svoje dežele. Sovraži Angleže strastno. "In kako lepi so pri nas ljudje," pravi in pokaže na tabornike vzdolž proge. To so velike postave in mnogo izrazitih obrazov je med njimi. Seveda se često vprašaš, če je za mnogokrat krasnim arabskim čelom tudi vsaj približno enakovredna razumnost. Ni bil Sokrates zaman najgrši med Grki. Pa tega ne povemo, da ne bi razžalili našega prijatelja Egipčana.

Čudovita je prozornost ozračja. Odsev peska pomnožuje vso igro barv. Najprvo se pojavljajo na obzorju vijoličasti pasovi. Potem sinje v vseh odtenkih. Potem svetlovijoličasta, potem oranžno rdeča. Pa že naslednji pas je žolt, pomešan z belino. Naša mavrica ni nič proti temu. V daljavi, čudno obsvetljena in nadnaravno velika, se plazi dolga karavana neslišno proti daleki oazi v notranjost puščave.

Ko se mrači, izginejo vsi ostri obrisi. Puščava, ki je sedaj kakor valovito morje peska, sega preko vseh obzorij. Na obzorju mehak, nedoločen pas. Nenadoma, brez prehoda, je padla noč. Neverjetno visoko, mnogo višje nego sem videl kdaj prej, se leskečejo zvezde, kakor pravkar prižgane luči. Mesec in Venera obvladujeta nebo. Še kratka ura in Kairo nas sprejme. Moderne velikomestne ceste, električna luč, avtomobili, hrup, cestne železnice.

Kakšna nenavadna zmes Vzhoda in Zapada je ta Kairo! Največje afriško mesto, nad milijon prebivalcev. S svojim dobrotnim sojem pokriva tu solnce vijugaste ulice in umazane luknje, kupole in minarete, velikomestne ceste in razpadle grobove, čiste in ušive ljudi vseh odtenkov; avtomobile, osle, kamele, ekvipaže. Najdaljnejša preteklost in moderno življenje si podajata tu roke.

Na zapadu Kaira, najbliže Nilu, so na evropski način zgrajeni predeli mesta. Neka vrsta lažni-Pariza. Pariz vzhodnjaštva. Opera, gledališče, kinematografi, filmi francoskega in ameriškega izvora. Široki bulvari, bajave zgradbe, razkošni hoteli, shajališče internacionalnega sveta, eleganca in luksus, promet kakor v vsakem evropskem velemestu. Samo da prevladujeta rdeči tarbuš moških in črni pajčolan žensk. Angleški element se kaže na cesti mnogo manj nego v Jeruzalemu. Tu in tam vidiš angleške vojake, večinoma v dveh. Angleško vojaštvo je nameščeno v citadeli. Sramoto tega položaja čuti Egipčan prav dobro in intelektualna plast zahteva čim dalje odločneje pravico samoodločbe. Toda je Egipčan danes že zmožen lastne uprave? Tega vprašanja ne more odgovoriti niti intelektualni Egipčan s sigurnostjo. Upa v bodočnost in seje med tem sovraštvo proti Angleški, modernemu faraonu. Toda Egipt leži ob Sueškem prekopu in tega potrebuje Anglija.

Skozi ogluščivi hrup tega mesta zveni samosvoja nota, če se drzneš v tajinstvene ulice in kote, v staro mesto, kjer ima tudi nečednost svoj sedež. Na vsakem koraku se ti lahko zgodi, da se ti približa kakšen rjavec in ti zašepeče v uho nekaj o "arabskih zabavah," o arabskih golih plesih. Toda to te vedno razočara. Plesalke so po naših pojmih večinoma grde, se cedijo masti in se krmijo s slaščicami, da bi dosegle zaželjeno debelost. Tako zvani trebušni ples je neestetičen in dolgočasen. V mnogih beznicah se vdajajo hašišu. Z ostekleneli mi pogledi sedijo kadilci ob stenah, sladkoben duh napolnjuje ozračje in polagoma popadajo kadilci s klopi.

Ozke ulice so polne kričečih, pretepajočih se otrok, ki si vtikajo prste v nos, in so zasedene s trgujočimi ali spečimi ljudmi ali s takšnimi, ki sedijo pri kavi. Stolpasti pomoli haremov, ki zavzemajo gornja nadstropja, se preko ceste skoraj dotikajo. Tu prebivajo za izreziljanimi lesenimi omrežji muslimanske ženske, ki jim obraza razen moža in očeta ne sme videti noben drugi moški. Prerok je dovolil svojim vernikom sicer štiri žene — pa ker so časi dragi, boš komaj našel kakega moža s štirimi ženami . . . Vsak pocestni prodajalec ima svoj izvirni klic. Vodar, ki ropoče neprestano z medenimi skledami in razpečuje sumljivo tekočino iz posode iz kozje kože, prodajalec kruha, prodajalec sladkorja prav tako kakor prodajalec želenjave. V mesnicah visi meso, ovito v umazane cunje in oblegovano po oblakih muh. Vmes dirkajo velblodi, stopajo jezdeci na osle, in zastrte, molčeče ženske nosijo s težkim dihanjem, toda ponosno breme nadepolnega telesa, polnagega dojenčka na ramah. Nad vsem tem leži neprestan hrup, soparica ljudi, živali, smeti in kuhinjske pare.

Kakor spev iz "Tisoč in ene noči", z vsem orijentalskim čarom, pa ti zazveni v uho, če pogledaš s citadele na morje hiš pod sabo. Kairo ima več mošej nego Rim cerkva in mnoge med njimi so pravi cveti islamitske kulture. Pogled ti gre proti Heliopolisu, severnemu predmestju Kaira, z njegovo krasno hotelsko palačo v mavriškem slogu. Tu, ob robu puščave, je vzraslo na tleh starega Heliopolisa novo mesto. In ker leži novi Heliopolis nekaj višje nego Kairo, je zrak čistejši in krepkejši. Belgijska družba, ki financira podjetje, upa na visok procvit v bodočnosti. Vprašanje je samo to, kako se bo nekoč vložena glavnica obrestovala . . . Potem tam graven svet srednjeveškega islama s svojimi mošejami in grobovi, z neštetimi minareti vsakovrstnih oblik, z zmešnjavo ozkih in slikovitih ulic. Te starodavne zgradbe vzbujajo spoštovanje. Tudi due so simbol večnostnega hrepenenja svojih stvariteljev. Potem pred nami Nil. Jadrnice s majavimi jambori drčijo počasi po veletoku navdol. Zadaj, v daljavi, piramide. Pod nami klasična zgradba egiptskega muzeja z mumijami egiptskih kraljev in ministrov, z zlatimi najdeninami iz Tutankamnovega groba.

Romantičnost je tu velika, tako velika, da ni vredno dotikati se imen, spominjati se stoletij.

Bazar v Kairu! Tu res ni razkošnih prodajaln, v katerih so nakopičeni demanti in biseri kakor v pravljicah. Samo najbolj odlični prodajalci imajo svoje zaprte prostore. Večinoma so temne luknje pod oboki. Uličice po dva, včasi tri metre široke. Če stopiš v te ulice, začutiš najprvo čar jutranje dežele. Govorne zmožnosti prodajalcev so čudovite. Vedno znova ti izginjajo za prodajno mizo, da bi razprostrli nekaj novega pred te. Drugi sedijo spet mirno s prekrižanimi nogami na divanu, puščajo kupovalce, da stopijo bliže; zdi se, kakor da bi se jim nič ne mudilo — komaj da se dado motiti v uživanju vodne pipe. Imajo zasanjane obraze ali obraze modrecev. Tu se je vsedel pisar, ki sestavlja za bakšiš pisma onim, ki ne znajo pisati. Tam čepi coprnici podobna ženska, črno zastrta kakor žalujoča menada. Beračica ali vedeževalka, čije oblačilo je dobilo od prahu in solnca barvo zemlje. Neverjetna raznolikost nakopičenega blaga. Barvna čuda na preprogah in svilenem blagu. Mično odrobljeni dragulji, poleg njih drobnarije iz — Jablonza ali Pforzheima! Dragocena dela poleg navadnega kiča. Kar je pristno, ima tudi primerno ceno.

In potem prodajalci esenc! Ob stenah steklenčice z dolgimi steklenimi zamaški, ki počivajo v gistih, čistih in neprimešanih esencah. Na stotine fijol. Če nadrgneš eno kapljico na dlani, tedaj si pijan od ambre, majnic, klinčkov, jazmina, narcis, rož, mošusa. Ne sedem, ampak sto arabskih vonjav, vse omamljajoče in težke.

Tako je, kakor da bi imele te vonjave, ki te učarajo v neznana razpoloženja, stare duše.

VESTI IZ NASELBIN

Piknik in vroča kri.

Gowanda, N. Y. — V naši naselbini se še precej dobro dela. Imamo dve tovarni, ki obratujeti sedem dni v tednu. Pa tudi zabave imamo od časa do časa. Uprav včeraj (1. julija) smo imeli piknik, ki je prav dobro uspel. Bilo je obilo zabave, še več pa bi je bilo, da ni bilo vmes vročekrvnih. Žali bože, da se med njimi dobe tudi delničarji Doma, ki imajo tudi vroč temperament.

Drugič bi bilo veliko boljše vsestransko, da bi vsak posameznik doma ohladil svojo vročo kri. V slučaju da bi tega ne mogel storiti, to je, da mu se kri ne bi hotela ohladiti, pa naj bi kar lepo doma ostal, zaprt in zapahnjen, da ga svet ne vidi. Šele ko bi se "izčistil," naj bi prišel med svet, kajti takrat je za med ljudi. Taki delničarji z vročo krvjo pa niso za napredek Slovenskega doma.

Hvala vsem rojakom, ki so nam pripomogli do dobrega uspeha. Na svidenje na prihodnjem pikniku, ki se bo vršil na Delavski praznik, prvi pondeljek v septembru!—Delničar. SD.

Zahvala.

Lafferty, O. — Podpisani se iz srca zahvaljujem še sledečim društvom, ki so mi poslala denarne prispevke, da sem si nabavil novo umetno nogo, ki sem jo bil že res tako potreben. Poslala so mi sledeča društva SNPJ: št. 349, $4; št. 200, $6.05; št. 4, $2; št. 119, $3; št. 209, $1; št. 619, $5; št. 221, $1; št. 228, $1; št. 174, $5; št. 210 $6.35; št. 173, $5; št. 199 $1; št. 530, $2; št. 130, $5; št. 12, $2; št. 566, $2; št. 625, $3; št. 276, $3; št. 6, $3; št. 341, $1; št. 38, $6.10; št. 521, $2; št. 628, $1; št. 493, $2; št. 170, $2; št. 559, $1; št. 362, $1; št. 252 $1; št. 474, $1; št. 338, $2; št. 335, $2.50; št. 333, $1; št. 508, $3; št. 27, $1; št. 230, $2; št. 390 $3.25; št. 486, $2.50; št. 463, $1.50; št. 631 $2; št. 266, $2; št. 184, $2; št. 300, $5; št. 481, $2.50; št. 393, $2; št. 132, $5.

Neko društvo mi je poslalo $5.50, omenjene pa ni bilo ne društvene številke in ne naslova. Ako se mi je morda urinila kakšna pomota, da nisem omenil kakšnega društva, prosim, da mi prizadeti sporoče, da popravim.

Še enkrat lepa hvala vsem bratom in sestram, ki ste mi toliko pomagali, da sem si kupil umetni ud.

Ostajam vaš hvaležni sobrat, Martin Šribar, Box 131, Lafferty, O.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Revolta proti imenom.

Revolucijonarni Kitajci, ki so srečno izvojevali prvo fazo svoje politične revolucije, so ubili ne samo diktatorja, ki je bil v Pekingu, temveč tudi staro ime Peking, ime stare kitajske prestolnice. Ime Peking je izbrisano in novo ime mesta je Peiping.

Nam zapadnjakom je skoro eseeno, če je Peking Peiping ali Peiping Puping ali Piping ali Čiping — dosti razlike ni, ker nam je pomen kitajskih imen španska vas. Saj nam je tudi skoraj vseeno, če v kitajski bitki pade petsto, pettisoč ali pet milijonov Kitajcev — kaj se to pozna v pol milijardi Kitajcev, ki nazadnje še niso naši krščanski bratje?. . .

Sicer pa Kitajci niso prvi, ki rebelirajo proti starim krajevnim in morda lastnim imenom. Tudi v naših časih ne. Boljševiki so po svoji zmagoviti revoluciji prekrstili Petrograd v Leningrad, ker menda ne dela dosti razlike Kitajcem. Ne vem zakaj so pustili Moskvi staro ime. Moskva spominja na večja barbarstva kakor bivšo gnezdo zadnjih carjev. Sovjeti bi morali prekrstiti tudi Moskvo v Marksgrad in še Volgo v nekaj drugega, sploh vsa krajevna imena.

Ali je na imenu res toliko ležeče? Kakor se vzame. Ime res še ne spremeni stvari; pod lepim imenom se lahko skriva največja neumnost in narobe. Vendar pa je v imenu precej pomenljivosti. Saj je vse znanje ljudi uklenjeno v imenih, odnosno v besedah. Čim večji besedni zaklad imaš, tem več znaš in plodovitejše misliš. Razume se, da morajo to biti žive besede, ki nekaj pomenijo; morajo reflektirati pojme.

Velika nesreča za ljudi so stare besede, stara imena in stari pojmi. Teh je veliko preveč. Nekateri ljudje jih smatrajo za okrasake, a niti to niso. Kako naj bo stara cunja okrasek? Ampak okus mnogih ljudi je pač tak, da se ornamentirajo s cunjami in škrpetinami.

Nekatera imena se že vlečejo par tisoč let; že davno so izgubila prvotni pomen. To velja tudi za tisočere besede, ki se vlečejo po vseh arijskih (indoevropskih) jezikih. Na primer beseda "palača", s katero označujejo razkošno poslopje, je prvotno pomenila svinjak (avtoriteta: filolog Max Mueller). Za nekateri ljudi, ki bivajo v palačah, bi bil prvotni pojm na mestu!

Navada je dobra lastnost in — težka bolezen. Ljudje se težko oprimejo vsake nove stvari, ko pa se enkrat navadijo, ne moreš za sto vragov izbiti iz njih.

Amerika je polna indijanskih krajevnih imen. Indijanci jih niso znali ohraniti — in prej izumrejo vsi do zadnjega, imena pa ostanejo. Ali res tako ljubimo Indijance, da jih častimo z njihovimi, jezik lomečimi izrazi? Kaj še! Beli "civilizatorji" so bili preleni, da bi si bili izmislili kaj novega in pametnega, pa so vzeli Chicago, Minnehaho, Walahaho in druge take smešne pingelj-pangije, ki ne pomenijo nič.

Bog daj srečo Kitajcem! Morda se zapadnjaki kaj naučimo od njih.

Vesti iz Jugoslavije

SLOVENSKI KMET: NJEGOVO STREMLJENJE PO BOLJŠIH RAZMERAH NA DEŽELI.

(Izvrno.)

Brežice, junija meseca.

Poglavje in vprašanje slovenskega kmeta je v najtesnejši zvezi z vprašanjem slovenskega delavca, kajti oba trpita vsled razmer, ki jih je ustvaril prosluli slovenski katoliški klerikalizem in zavojeval duše širokih ljudskih mas v mestu kakor tudi predvsem na deželi.

Duhovna mentaliteta našega skromnega kmetiča je ostala še prav taka, kakršna je bila pred dvajsetimi, oziroma tridesetimi leti. Malo posestvo, ki ga je imel, da ga je hranilo, je deloma "skopnelo", ker ni bilo v denarju toliko sredstev, da bi se mogel kmet iznebiti hipotekarnih dolgov. Kadar pa so bile slabe letine, tedaj je moral ta kmet tudi gledati, da si je v razvijajoči si industriji zaslužil potrebne novce, s katerimi si je upal prehraniti svojo številno družino.

S porastom kapitalizma, z nastopom industrije, ko je inozemski kapital postavil v tem ali onem podeželskem kraju tovarno, ko se je tudi mala obrt, mala industrija nekoliko okrepila zaradi pridnosti in agilnosti podeželskih obrtnikov in podjetnikov, pa je za slovenskega kmeta nastala žalostna doba. Pričela se je proletarizacija širokih mas in skoraj vse je drlo v mesto s trebuhom za kruhom.

Sedanja industrijska generacija je skoraj izključno sestavljena iz kmeta. Pa ne samo industrijski proletarijat, nego tudi uradništvo, ki je zasedlo mesta v industriji ali pa pri državi.

Proletarizacija kmetskega prebivalstva je razmere na deželi dokaj izpremenila. Kmet je vsled slabe davčne politike meščanstva docela obubožal in danes že tvori skupaj z industrijskim delavstvom in z uradništvom en sam velik razred izkoriščanih.

Z razvojem kapitalističnega gospodarstva pa so se izpremenile razmere tudi v političnem oziru. Ako je bil prej samo pod vplivom duhovnikov in klerikalnih magnatov, je sedaj kmet imel priliko, da se je seznanil tudi z drugimi ideologijami. Preokret, ki ga je bilo opaziti med inteligenco, zlasti med učitelji, je bil viden tudi v kmetskih vrstah, kljub temu, da je kler izrabljal in z najrazličnejšimi sredstvi hotel ugonobiti razširjajoče se svobodomiselstvo. Podeželska inteligenca, inteligenčni proletarijat je seznanil kmeta z novimi idejami. Kmetska zavest je počasi jela napredovati. Pravilnejši smisel in pojmovanje o življenju je postalo tudi kmetu jasnejše in tako je počasi prihajal do spoznanja, da je trpel stoletja v duhovnem suženjstvu in da je bil slepo orodje, izrabljano od duhovništva, triumfirajočega klerikalizma.

Danes je Slovenija, kmetska Slovenija, v bistvu še vedno taka, kakor je bila pred nekoliko desetletji. Edine razlike od one se vidijo v tem, da se je ponekod poživila kmečka zavest in da se je v tej ali oni kmečki občini otresel kak neupogljiv kmet — vplivov iz farovža.

Ljudstvo na deželi je pač nezadovoljno, nezadovoljno vsled previsokih davkov. Toda ni nezadovoljno z režimom, ki vlada v Beogradu in ki vlada v Sloveniji. Agilni agitatorji bodisi klerikalne ali liberalne ali kmetske stranke, znajo našega kmeta sicer napraviti bojevnega, ali bojevnega radi oseb in ne bojevnega radi idej.

Tako smo videli, da je v splošnem komunističnem valu, ki je zadel Evropo takoj po svetovni vojni, zdramil tudi slovenskega kmeta. Toda zopet ne radi ideje, pač pa radi tega, ker je bilo nekaj dobrih agitatorjev, ki so splošno nezadovoljstvo znali izrabiti v svoje namene. Kake večje bojevnosti pa kasneje niso pokazali niti kmetje, še manj pa agitatorji — enodnevnice.

Socijalizem med kmeti nima pravega odmeva. Sem pa tja že dobimo kakega kmeta, ki vsaj nekoliko pozna socijalizem. Ali še tega je spoznal takrat, ko se je na fronti pobratil z ruskimi delavci in kmeti in se od njih navzel teh idej. Ali pa, če ga je spoznal v ruski revoluciji.

Socijalistična stranka v Sloveniji nima agitatorjev, da bi jih poslala med kmetiško ljudstvo. Prav tako pa nimajo velikega razumevanja komunisti, ali bernotovski socijalni demokratje. Oni se raje pulijo med seboj, mesto da bi delali za ideje socializma. Kmet pa ni nikoli stikal sam od sebe za novimi idejami, za novimi rešitvami. Šele ko si mu jih dosledno in docela razložil, je postal tvoj pristaš. Delavske stranke bi morale iti med kmetsko prebivalstvo in kmet bi tudi na Slovenskem kmalu uvidel, da je njegovo mesto med socijalisti in ne med liberalci ali klerikalci.

Novice iz delavske Slovenije.

Čedne razmere v Mežici.—Klerikalci zidajo na račun delavcev —cerkve in farovže. Odkar je reakcijonaren režim v Beogradu, kjer sede slovenski klerikalci in imajo za notranjega, to je za policijskega ministra samega gospodina dr. Korošca, so se razmere v Mežici silno izpremenile. Namesto svobodomiselnega, socijalističnega kurza je režim na nezakonit način uvedel inkvizitorski klerikalni režim. S tem režimom je zagospodaril nad mežiškim proletarijatom. Občinski zbor, kjer so imeli večino socialistični zastopniki delavstva, je bil po klerikalnem velikem županu razpuščen, za komisarja oz. za gerenta pa imenovan klerikalec s klerikalnim gerentskim sosvetom. — In ta klerikalni aparat, katerega ni izvolilo delovno ljudstvo, sedaj gradi cerkev in razkošen in udoben farovž. Namesto za sirote in reveže gre ljudski denar za božjo slavo in za udobnost duhovnikom, ki bodo ondotne ljudi samo lagali in jim govorili o božji pravici in resnici. Proti tej nečuveni klerikalni propagandi, ki izrablja državo v svoje namene se je pritožil naš delavski poslanec sodrug Josip Petejan in vložil na notranjega ministra protest, v katerem zahteva v imenu prizadetega prebivalstva v Mežici, da se te razmere takoj končajo, da se delavski denar da delavcem in da se takoj razpišejo občinske volitve. — Kakor bo ljudstvo naredilo in volilo, tako se naj dela v občini. Na nepostaven in protiljudski način pa se ne sme delati, vsaj pri nas ne v Sloveniji.

Desetletnica Svobode, delavskega izobraževalnega društva v Beljaku. Delavsko izobraževalno društvo Svoboda ('Freiheit') v Beljaku (Villach) v Avstriji ima v teh dneh veliko proslavo: desetletnico obstoja te važne marxistične postojanke med Slovenci na Koroškem. Proslave se udeleže v velikem številu sodrugi iz Ljubljane in iz Gorenjske. Ob tej priliki se bodo vršili tudi važni pogovori med zastopniki slov. delavskih kulturnih organizacij z ondotnimi avstrijskimi v svrho poživitve prijateljskih odnošajev med delavskimi organizacijami. Nastopita pa tudi Beljaški sport klub z ljubljansko SK Svobodo.—O moralnih uspehih te prireditve bomo svoječasno še poročali.

Gledališka kriza pred ljubljanskim sodiščem.—Pred ljubljanskim sodiščem se je moral zagovarjati akademik Ferdo Delak, ker je pred par tedni v narodnem gledališču razžalil upravnika kr. gledališča v Ljubljani in sicer baš takrat, ko se je igrala "Roka pravice." Upravnik arhitekt Kregar je Delaka tožil po paragrafu 104 kaz. zakona, ker je razžalil državnega funkcijonarja. Za razpravo se zelo zanima gledališča in žurnalistična javnost. Ostali so indiferentni in gledališko krizo motre z drugega stališča.—Razprava pa je bila preložena, ker so se predlagale neke nove priče. —O njej pa bomo še poročali, ako bo kaj bolj zanimiva, kakor so bile demonstracije proti inž. Kregarju.

IZ PRIMORJA

SMRTNI UDAREC NAŠEMU NARODU NA PRIMORSKEM.

Kako so se fašisti polastili tržaške "Zadružne zveze".

Trst, 20. junija.

Tržaška "Zadružna zveza", ki je združevala kakih 130 naših najmočnejših narodno-gospodarskih zavodov, je danes v fašističnih rokah.

Ko je fašizem uničil vse naše narodno-prosvetno življenje, se je vrgel z vso silo na zavzetje zadnjega ostanka naše narodne organizacije, na zavzetje našega zadružništva, ki je bilo organizirano v dveh velikih zvezah, goriški in tržaški. Prva je padla goriška "Zadružna zveza", kateri so že lani razpustili načelstvo in nadzorništvo ter ji postavili fašističnega komisarja. Pred nekako dvema mesecema je morala tržaška "Kmetijska družba" prenehati s svojim delovanjem in odstopiti vse svoje posle fašistični poljedelski federaciji. Sedaj pa je prišla na vrsto tržaška "Zadružna zveza".

Fašisti so že dolgo časa imeli na piki tržaško "Zvezo" in zlasti puljski provincijalni fašistični tajnik Mrach (Mrak), ki se je prelevil v Marachija, je deloval z vsemi silami na njeno uničenje. S pomočjo puljskega prefekta je dosegel, da so se morale vse istrske zadruge odtrgati od Zveze in se včleniti v neki posebni istrski zvezi, ki ima svoj sedež v Puli in je seveda docela pod fašističnim vplivom. Nato je nastopila tržaška fašistična federacija in zahtevala, da sprejme "Zveza" več fašistov v svojo načelstvo in nadzorstvo. Istočasno so fašisti tudi "delovali" pri posameznih članicah "Zveze" po deželi, kjer so kar kratkomalo naročili svoje predsednike in odbornike zadrugam kljub nasprotnim sklepom občnih zborov, drugod pa prisilili člane načelstva in nadzorstva, da so se vpisali v fašistično stranko, kakor n. pr. na Opčinah.

Tržaško "Zvezo" so najprej prisilili, da se je preselila v isto poslopje, kjer se nahajajo razne fašistične gospodarske ustanove. Zaradi vstopa fašistov v "Zvezino" načelstvo in nadzorstvo so se vodila pogajanja med "Zvezo", tržaškim prefektom in tržaškim provincijalnim fašističnim tajništvom nad eno leto. Fašisti so zahtevali, da se predvsem izpremene pravila tako, da bosta v načelstvu in nadzorstvu po dva imenovana člana, ki bi bila seveda fašista. Poleg teh pa bi morala biti še večina vseh ostalih članov vodstva fašistov, ki bi jih predlagala fašistična stranka. Skušalo se je na vse mogoče načine rešiti "Zvezo" fašistične okupacije, toda bilo je vse zaman. Odgovor je bil, da naj bodo veseli, če jih sploh pripuste k sodelovanju, češ, drugje so se fašisti popolnoma polastili takih zavodov. V ostalem pa je itak že imel popolnoma v oblasti "Zvezo" iz Rima poslani revizor, ki je nadzoroval njeno poslovanje že dva meseca.

Na sobotnem občnem zboru pa je prišla končna "zakonita" rešitev vprašanja nadaljnjega obstoja "Zveze". Kakor že rečeno, so fašisti že prej opravili pri mnogih članicah "Zveze" svoje "delo" in tako je pač prišlo, da je kazal občni zbor sliko pogubne razdvojenosti in zbeganosti. Oddanih je bilo 59 veljavnih glasovnic z 2825 glasovi; izvoljena je bila z veliko večino oficijelna lista in so dobili vsi izvoljenci po 2611 glasov, izvzemši dveh, ki sta jih dobila 2210, odnosno 2015.

Izvoljeni so, in sicer v načelstvo: predsednik dr. Josip Agneletto, dosedanji predsednik, Slovenec; imenovana podpredsednika pa sta Pertot - Ascari in Enzo Malossi, oba fašista. Slovenci so še v načelstvu: dr. Josip Abram, odvetnik; dekan Mihael Hušo iz Jelšan; Franc Miklavčič iz Kobarida; Franc Kutin iz Postojne, slovenski fašist; dr. Mirko Vratovič, odvetnik v Trstu, ki pa je izvolitev odklonil. Občni zbor je sklenil, da naj predsednik vpliva nanj, da sprejme izvolitev.

V nadzorstvu je kot predsednik fašist Alfredo Vaccari, podpredsednik je Anton Grubišić, uradnik Trgovsko-obrtne zadruge v Trstu; med člani pa še edini Slovenec Ivan Valenčič iz Trnovega.

Tako je torej med 13 člani načelstva samo pet naših ljudi, od katerih je eden odklonil izvolitev, v nadzorstvu pa med petimi člani samo dva naša; dočim se med fašističnimi člani načelništva nahajajo trije najhujši fašistični slovenožrci: tržaški Pertot-Ascari, koperski De Petris in sežanski Grazioli.

Tržaška "Zadružna zveza", v kateri se je že začelo notranje italijansko poslovanje, je tako prešla v fašistične roke in naš narod na Primorskem je sedaj tudi v gospodarskem pogledu v celoti izročen na milost in nemilost kar najbrezobzirnejšemu fašističnemu raznarodovalnemu besnilu.

T. A. Barns:

Lov na gorile v vzhodnem Kongu

Po krajših pohodih v okolici Kisendži sem se začel pripravljati na daljše potovanje, da bi preiskal vulkane Mikeno, Karisimbi in Visoko, kjer sem upal najti nove vrste žuželk in se mogoče celo srečati z gorilo. Na vse zgodaj sem se neko jutro poslovil od žene in se odpravil na pot. Spremljali so me samo nosači plemena Vahutu. Začetek pa ni bil srečen, ker je kmalu nastalo deževje, ki nas je spremljalo skozi deset dni, kolikor je trajala ekspedicija.

Zemlja se je razmočila in postala sklizka, tako da so mi nosači silno pešali. Čeprav so mi nizko ležeče megle stalno zakrivale solnce in mi včasi onemogočale orijentacijo, sem zaupal vodnikom, ki so nas vodili preko vlažnega pragozda po blatnih živinskih stezicah. Tako smo prišli do prekrasnega jezerca, ležečega v lijaku ugasnega vulkana v zapadnem področju gore Mikeno. Zdelo se mi je, da bo tu najlepše izhodišče za pot na oba velikanska vulkana. Bil sem premočen, ker je neprestano deževalo; tudi občuten mraz je pritisnil. Odločil sem se za taborišče v neposredni bližini jezera, odkoder sem imel obširen razgled v doline gorovja Niragonga in na goreče žrelo Namlagire.

Kar se tiče pokrajinske krasote taborišča, bi si ne bil mogel izbrati lepšega kraja, toda imel je hibo, da je bil radi svoje nadmorske višine (preko 2000 m) zelo hladen in poraščen z žgočimi koprivami zelo strupene vrste. To mesto je bilo zlasti pripravno za lov na vešče, ki so kljub mrazu v obilnem številu prihajale v mojo past, opremljeno z gazolinovo svetiljko. Pri tem lovu sem, zasledujoč vešče, nekolikokrat zagazil v koprive in moji nosači so se mi prestrašeno čudili, ko sem po koprivah plesal nekak bojni ples in pri tem divje poskakoval mahajoč z mrežo na palici.

V tem taborišču smo se mudili dva dneva, ker smo čakali na prihod nekaterih nosačev, ki sem jih bil poslal po živila. V tem enoličnem čakanju mi je vodnik začel pripovedovati o gorilah, ki jih tamošnji črnci nazivajo "ngege." Pred šestimi tedni sta dva brata Forsterja ubila dve gorili in ujela enega mladiča v bambusovem gozdu prav nad tem jezerom. Po popisu vodnika, ki je v pripovedovanju natančno razločeval "impunda" (šimpanza) od "ngege," sem se trdno nadejal, da vidim ali celo ustrelim kak eksemplar te največje vrste človeških opic.

Tretji dan smo se odpravili dalje in ob robu bambusovega gozda sem prvič zagledal gnezdo gorile. V zemljo je izkopana precej globoka jama, obložena znotraj z bambusovim listjem in vejevjem. Nekoliko dalje smo prišli do precej obsežne jase, kjer smo odkrili studenec ter se ob njem utaborili.

Ko sem naslednje jutro zapuščal vlažno in hladno taborišče in prodiral v še hladnejši in vlažnejši pragozd, sem imel malo nade, da naletim na zaželjeni plen, ali želja se mi je izpolnila prej nego sem si mislil. Mislim, da ni splošno znano, da si gorile rade pripogibajo dolge bambusove šibe in si iz njih napravijo nekako gnezdo, kjer se potem solnčijo. Prva gorila, ki sem jo videl, je bila zaposlena s takim opravkom. Šel sem z vodnikom —črncem oprezno po mokrem pragozdu, kar začujem v bližini nekak kašelj in pokanje lomljenih vej. Moj Vahutu me je zagotavljal, da prihajajo ti zvoki od zvezi, ki jo iščem. Ne vem, po čem je črnec mogel sklepati, da imava pred seboj gorilo, ko so glasovi bili do pičice podobni sopihanju bivola, ali imel je prav. Ko sva se namreč po prstih in z vso opreznostjo približala mestu, odkoder je prihajal šum in sopihanje, sva res zagledala ogromno gorilo, ki se je solnčila. Komaj pa sva jo uzrla, je z velikim skokom in med glasnim rjovenjem izginila v bambusovo goščo. Morda naju je videla, ali pa je začutila nevarnost. Počakala sva na mestu, ker nama je bil veter ugoden in ker se tudi opica ni premaknila z mesta, kamor je skočila. Zver naju tedaj ni videla niti zavohala, pač pa je čula najine korake in smatrala, da se v njeni bližini nahaja kak vsiljenec. Napeto je poslušala v gošči kakih dvajset metrov od naju, nato pa zagnala najgroznejši krik, ki si ga človek komaj lahko predstavlja.

Začela je z zateglim kruljenjem, ki je vsak čas postalo močnejše, dokler ni prešlo v hripavo grgranje, med katerim so se čuli votli udarci. Slišal sem sicer, da se gorila in orangutan rjoveče bijeta s pestmi ob prsi, da prestrašita vsiljence, toda ko sem prvič slišal te zvoke, si nisem mislil, da bi prihajali od udarcev po prsih. Kasneje pa sem stvar premislil ter prišel do zaključka, da je samo na ta način mogoče pojasniti te glasove.

Da pomiriva zver, razburjeno zaradi najine bližine, sva stala čisto mirno in zadrževala sapo, misleč, da se bo premaknila s svojega mesta. Gorila pa je ostala na mestu in le od časa do časa zagnala svoj strahoviti krik. Pri teh znakih zlobe sem se zavedal, da stojim pred nevarno zverjo in misel mi je uhajala na krepka in debela debla, ki sem jih videl zlomljena in upognjena ko leskove šibe. Mislil sem si, kaj bi se zgodilo z mojim grlom ali hrbtiščem, ako bi me objele te silne klešče. Toda bojazljivec ne more imeti uspeha, zato sem otresel malodušne misli ter sklenil napasti zver v njeni trdnjavi. Med tem časom je gorila še vedno rjovela in tresla drevesa v silnem srdu na možnega tekmeca.

Po vseh štirih sem lezel skozi goščo, za menoj pa je šel vodnik s sulico. Gorila naju je hitro zaslišala in se med glasnim rjovenjem odmikala vse dalje in dalje v pragozd. Po nekolikem zasledovanju mi je bilo jasno, da mora biti v tem delu gozda nekoliko goril, kajti od vseh strani se je čulo lomastenje po vejah. Prodirala sva z mojim hrabrim suličarjem skozi pragozd in sva, plazeč se po mahu, dospela do opice z druge strani, toda v tem trenutku se mi je pod nogami zlomila trhla veja in lomast in rjovenje na vseh straneh mi je dokazal, da so me gorile zopet odkrile.

Opustil sem vso obzirnost in smelo sva tudi midva z vodnikom zalomastila v goščo za bežečimi gorilami. Kmalu sva prehodila bambusov gozd in se znašla na novi jasi. Tu pa sva ugledala velikanskega "starega moža," brezskrbno sedečega v gosti travi. Ne glede na svarilne klice svojih tovarišev je mirno žvečil listje in bambusove mladike, ki so glavna hrana gorile. "Stari mož" (to pomeni zamorska beseda "ngego") se je opri na roke in me gledal s hudobno spačenim obrazom. Trenutkoma sem se zavedel, bliskoma pomeril in poslal kroglo v gola prsa gorile. Zadel sem izborno; orjak je napravil par korakov proti meni, toda z drugo kroglo sem ga zadel do smrti. Padel je na obraz in se mirno stegnil v vsej svoji dolžini. Pri tem je glavo potegnil popolnoma med svoje ogromne in kosmate rame.

Po jasi se je razleglo nepopisno tuljenje in rjovenje. Ostali člani črede, sestoječe iz dveh velikih in črnih samic z nekoliko mladiči razne starosti, so tekali ob robu gozda in bolestno tulili, izpod bambusovih krošenj pa so se izorali vame hudobni in srditi črni obrazi. Od desne strani je iz gozda na jaso prikolovratil ogromen črn samec. Pozorno si je ogledal spremljevalca in mene in jadrno izginil v gozd. Njegovo staro, z globokimi brazdami preorano lice mi je dalo slutiti posebno zlobo in srd. Ker pa mi je bilo plena dovolj, sem ga pustil, da se je pridružil tolpi, ki se je polagoma pomirila ter jo odkurila z nevarnega mesta.

Šel sem si pogledat plen, ki je na obrazu ležal v travi. Ko sem obrnil opico, sem bil naravnost iznenaden nad nje ogromnimi udi. Posebno njene nesorazmerno dolge roke so pričale o grozni sili. Najmočnejšega atleta bi te roke raztrgale v hipu na koščke. Zaradi teh dolgih rok, ki so v primeri z njimi noge silno kratke, ima gorila svojo čudno hojo. Pri hoji se opira na roke in nerodno koraca. Te živali, živeče v meglenih gorah, izredka pridejo nižje od 2100 m nadmorske višine in so zaradi mraza poraščene z gosto in dolgo dlako. Samo prsa so gola in koža na njih je siva. Barva gostih kocin na lakteh in ramenih pa črna, spodnji del hrbta pa ima pri starih samcih širok siv pas, ostalo telo in glava pa je pri polni doraslosti sivorjava.

Najzanimivejša posebnost te vrste goril je podaljšanje grebena iz trde kože na temenu, česar doslej še ni nihče opazil in omenil. Doslej so omenjali podobne bradavičaste izrastke pri orangutanu kot znak popolne zrelosti pri samcih. Ta greben je bil na več mestih prerezan, kar je pripisati ugrizom drugih samcev. Gorila je tehtala 204 kg, o njeni ogromni obsežnosti pa pričajo zlasti sledeči podatki: višina od grebena do stopal je znašala 161 cm, razsežnost stegnjenih rok od dlani do dlani 229 cm in prsni koš 155 cm.

Te velikanske opice ne žive na drevju. Večinoma hodijo po zemlji in tudi spe v jamah na tleh, kakor smo že omenili. Hranijo se samo z listjem in s travo. Sadja, semen in orehov ne ljubijo, kar se da opaziti tudi na odpadkih, ki so zelo podobni konjskim in ni najti v njih nikdar semen, kakor pri odpadkih šimpanza. Gorila hodi navadno po vseh štirih; prste rok ima pri tem nazaj zavite in tal se dotika s členki. Razen človeka nima gorila drugih sovražnikov, pa tudi človek je ne išče često v njenem nepristopnem bivališču. Domačini jo tako malo poznajo, da jo smatrajo za nekako vmesno žival med medvedom in kako vodno zverjo. Izmed tisoč domačinov pozna gorilo komaj eden, ki pa ima pred njo naravnost babjeveren strah. Ponekod jo imajo za leva.

Ko sem fotografiral svoj plen, smo gorilo odrli. Kožo in okostje sem vzel s seboj in dvanajst črncev je bilo zaposlenih s prenosom tovora. Prišedši v Kišendži sem kožo sušil in prepariral, da bi mi ne zgnila. Kadar se je sušila na solncu, se je vedno zbrala velikanska množica črncev in jo z zanimanjem opazovala, nič manjše pa ni bilo zanimanje zanjo in za okostje med belci.

Vročinski val na zapadu.

Lincoln, Neb., 7. jul. — Včeraj je kazal tukaj toplomer 101 stopinjo nad ničlo. Po poročilih je bilo to mestece najtopleje v Združenih državah. Po drugih krajih srednjega zapada je vročinski val povzročil, da je živo srebro šinilo visoko in je kazalo nad 90 stopinj. Vremenski urad naznanja, da v par dneh vročina odjenja.

Otroka ustrelil.

Chicago. — Michael Caputo, 4745 Federal st., se je tako razjezil, ker ga niso hoteli otroci, ki so se igrali blizu njegove hiše, slišati, ko jim je ukazal, naj bodo tiho, da je pograbil puško in oddal strel nanje. Krogla je zadela Joseph Emila, ki je obležal na mestu mrtev. — Caputo je pobegnil in ga policija še ni našla.

Ali želiš imeti pravilno pisati in čitati slovensko? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdela in izšla na svetlo Knjižnica matice S. N. P. J.

RAZNE VESTI

MNENJE SENATORJA NORRISA O FARMARSKO-DELAVSKI STRANKI.

On pravi da letos še ni čas tukaj za ustanovitev močne napredne stranke.

Washington, D. C. — Promotorji in sklicatelji konvencije farmarsko-delavske stranke v Chicago so vprašali, da jim senator Norris dovoli intervju. Predložili bi mu radi svojo lastno sodbo, ako je mogoče ustanoviti neodvisno in močno farmarsko-delavsko stranko, in če bo on prestal, da kandidira kot predsedniški kandidat in vodja te stranke.

Norris ni oklonil intervjuva, pa je namignil v sporočilu, da ni najmanjšega izgleda za ustanovitev nove napredne stranke v tem letu.

Loewenateinova smrt — zagonetka.

Pariz, 7. julija. — Na vse načine ugibljejo po vsej Evropi, kako bi razmotali nenadno smrt tretjega najbogatejšega človeka na svetu, Alfreda Loewensteina, belgijskega žida, ki je pred par dnevi skočil ali se ponesrečil, ko je padel z zrakoplova v morje. Veliko jih je mnenja, da je multimilijonar še pri življenju.

Tekma za prvenstvo v računanju

Ruski mojster v računanju Nikolaj Šiškin je pozval nemškega računarja Kruegerja v Moskvo, da se pomerita, kdo je boljši. Krueger je rokavico sprejel in tako bo svet doživel novo rekordistično senzacijo. — Kot sodnik bo fungiralo mehanično računalo, ker ni na zemlji človeka, ki bi znal primerno hitro zasledovati umetnije obeh mojstrov; občinstvo bodo tvorili zastopniki listov, samo ni znano, ali bodo ti zastopniki novinarji, ali upravniški knjigovodje, ki so v tej stroki vsekakor kompetentnejši. Prireditelj nenavadne računarske tekme pa je Družba za kulturelno sodelovanje z inostranstvom, ki ji predseduje gospa Olga Kamenjeva. Kakšne sorte bo ta tekma je razvidno iz tega, da izvršuje Šiškin — in baje tudi Krueger — vse račune od najpreprostejših seštevanj do najzamotanejših logaritmičnih problemov na pamet.

Naročajte avto-znake S. N. P. J.

Na željo več društev je gl. urad preskrbel avto-znake. Te so krasno izdelane okrogloploščate tablice, z znakom S. N. P. J., in namenjene so za avtomobile članov jednote. Na društva smo razposlali podrobna pojasnila glede teh znakov, na člane pa apeliramo, da jih pridno naročajo. Naročila sprejemajo društveni tajniki.

Vincent Cainkar,
predsednik SNPJ.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (June 31-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo ravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni il plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo $4.80 za celo, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero a leto $7.50, pol leta $3.75, za tujino $6.30.

Za Evropo stane za pol leta 4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačujo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnice lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

L. Pirandello:

IDEALEN ZAKON

Predno je inženir in stavbni podjetnik Poldo Caretta krenil na pot v Rumunijo, je spustil svoje težke, kosmate roke na svoje čvrste grudi in, kakor ponavadi, rekel:

"Jaz sem kontinent!"

Potem je objel svojo ženo in svojo hčer:

"To pa sta moja otoka!"

Kajti žena se mu je rodila na Siciliji, hči pa na Sardiniji.

Ni pričakoval, da bo štiri leta kasneje, po povratku v Italijo, našel Rusijo namesto otoka Sardinije. Pa še kakšno Rusijo! Pravilnejše bi rekli Evropo. In še to je premalo. Mirne duše recimo: celo zemeljsko oblo.

Siromak Caretta. Bil je razočaran. Pogledal je svojo od glave do pete:

"Usmiljeni Bog, Margarita! Kaj je bilo s teboj?"

Potem je pogledal ženo, kakor da je hči po njeni krivdi tako zrastla in se zredila in zdelo se je, da bo kar iz kože skočil od jeze.

Njegova žena je žalostno vzdihnila: "Saj sem ti vendar neprestano o tem pisala, dragi Poldo! Tolikokrat! Skoro v vsakem pismu!"

Govorila je resnico. Ali Poldo ni mogel — niti verjeti, da bi se njegova hči tako naglo zredila. Mislil je, da žena pretirava.

"Seveda! Vse moje je za tebe bilo pretiranost! Tu, pogiej!"

In gospa Rozana je jezno uprla prst v svojo hčer, ki je bila v resnici pooseblјena pretiranost.

Margerita pa je plakala in prestrašeno gledala v svojega očeta, ki se ji je približal, da z očesom izmeri, koliko je višja od njega.

No... vsega skupaj dva palca. Sicer pa se je zdelo, da je precej večja. Kajti ni šlo samo za višino: ali pravzaprav, višina bi niti ne padala tako v oči, da ni bilo one obsežnosti telesa, onih nabubliih lic, one brade z blazinico, onih bujnih grudi in onih širokih beder.

Jedla je kakor Katina ptička; ali pravzaprav ni jedla. Ali vse ni nič pomagalo. Že dve leti ni stopila iz hiše, ker so ljudje na ulici postajali in se začudeni za njo ozirali. Doma pa je skoro cel dan sedela v sobi, da bi ji njena debelušnost ne padla v oči, če bi videla, kako so suhi ostali predmeti v primeri z njo. Ta nepremičnost je seveda še pospeševala njeno rejenje ali ona, revica, se je bila že pomirila s svojo usodo. Niti mislila ni več na to. Po nekoliko dni se ni njti česala, ampak je, leno in nepremično, sedela na stolici in čitala kakšno knjigo ali ogledovala svoje nohte.

•

Poldo Caletta, ki je bil pred svojim odhodom v Rumunijo vedno vesel in dobre volje, živahen in zgovoren, je zdaj molčal ko grob. Obiskal sem ga, nekoliko dni po njegovem povratku, zaradi nekega posla; on me ni hotel niti poslušati.

"Kaj mi bodo zdaj posli!" je zaklical jezno in skomizgnil z rameni.

"Zdaj me nič več ne veseli, dragi moj!"

Leta in leta je delal on neumorno za svojo edinko, za svojo ljubljeno hčerko. Za njeno bodočnost. In njegova očetovska ljubezen je rastla od leta do leta. Zdaj pa, ko je, vrnivši se domu, videl, kakšna je, so vse njegove nade nenadoma splavale po vodi.

Moram priznati, da se nisem upal ga tolažiti. Videl sem, da je pred štirimi leti, predno je odšel v Rumunijo, gojil v duši tajno željo, da kasneje vzamem njegovo hčerko. Človek moje postave, pa tudi če bi bil malo večji, bi bržčas ne vzel takšne rogovile! To je bil pravi obelisk! Cel stolp! Takih velikanov, kakor je ona, sploh ni najti. In če se najdejo, jih lahko na prste sešteješ. Sicer pa imajo velikani to slabost, da imajo radi male ženice.

•

Niso bili pretekli niti trije meseci od dneva njegovega povratka, ko je Poldo Caretta, ki ni mogel več vzdržati v tem mestu, izginil nekega lepega dne v sambogvekam s celo svojo družino. Deset let ni bilo o njem ne duha ne sluha.

Nazadnje je dobil, nekega dne, moj oče neko pismo iz južne sicilijanske obale nasproti Afriki, kjer se je Poldo Caretta nastanil zaradi zgradbe nekega pristanišča. V tem pismu je prosil mojega očeta, da mu pošlje enega svojih sinov, da bi mu pomagal pri delu.

Iz radovednosti sem šel jaz, da bi, po tolikem času, videl Margarito.

•

Mislil sem, da naletim na puščavnico in zarjavelo devico, ali našel sem jo vedro, zadovoljno in veselo, kakršno dotlej nisem videl. Za vzrok te njene veselosti sem skoro izvedel.

Tam doli je živel, kot državni nadzornik pristaniških del, neki možicelj, en meter visok, z velikim čelom, kratkoviden, s precejšnjim trebuščkom, ali sposoben in nadarjen mladenič, ki so se mu vsi rogali zavoljo njegove male postave, kakor Margariti, zavoljo njene gorostasnosti. To je bil inženir Cosimo Todi. In ta inženir Cosimo Todi, je večerjal skoro vsak dan z drugimi prijatelji na Karetovi terasi ob morju. Iz istega razloga, kakor ni mogla najti Margarita moža, ni mogel on najti žene. Pravzaprav je on ni niti iskal, čeprav bi bil jih našel na stotine, ki bi ga vzele zavoljo njegove lepe službe. Zaslužil je štirideset do petdeset tisoč lir na leto.

In nekega večera, med smehom in šalo, je izjavil on nenadoma, nepričakovano, da bi idealna žena zanj bila ona, Margerita Caretta.

•

"Zares! Ona! Samo ona!"

Bilo je čudno, da se miza ni prekucnila. Videl je, kako se je na vso moč stresla. Vrči in čaše so se prevrnili.

"Govorim povsem resno!" je skušal Todi prepričati goste, ki so hoteli popokati od smeha. To bi bil idealen zakon! Krasna osveta prirode, ki je ustvarila njo tako veliko, mene pa tako drobnega! Pomislite to: kakor bi ne mogel jaz vzeti pritlikavke, tako bi se tudi ona ne mogla omožiti z orjakom. Midva pa bi se izborno ujemala."

Nismo se mogli več smejati. Solze so nam silile na oči in trebušne mišice so nas začele boleti.

"Ali bi se vi odločili za to?" je rekel Todi okrenivši se k Margeriti.

Ona je vstala. Kri ji je od smeha udarila v lice. In čeprav je sedela, je bila za celo glavo višjo od njega.

"Ali bi se odločila za to?" je vprašala ona. "Potreba je, da prej vi izjavite, ali bi se odločili, da me vzamete!"

Burno ploskanje je sledilo temu tako brzemu in duhovitemu odgovoru.

"Odločil sem se!" je zaklical Todi, "ali vi nimate poguma! Stavim, da ne."

"Sprejmite stavo, gospica Margerita," smo jo vsi vzpodbujali.

"Dobro! Sprejmem!" je odgovorila ona. "Videli bomo, kdo od naju se bo prej skesal.

"Jaz gotovo ne!" je zaklical Todi. Potem je skočil s stolice, stopil ves resen k Poldi Caretti, se poklonil in rekel:

"Čast mi je, gospod Caretta, zaprositi za roko vaše hčere Margerite."

Šala se je spremenila v resnico. Šampanjec je prišel na mizo. Inženirja Todija smo zmagoslavno dvignili na ramena in ga posadili poleg njegove zaročenke. In zdravicam ni bilo potem ne konca ne kraja.

•

Šest mesecev kasneje je bila svatba. Kaj... vi se smejete? Ali ne veste, dragi čitalci, da ima Margerita Todi že dvoje dece . . . dve punčki . . . dvojčka. Dve divni, srčkani golobičici!

In še kakšni golobičici! V njih dvanajstem letu sta obe že materine postave. In ona je ponosna na one, ker sta je obe vredni. Ali njenemu možičku, ki se je tudi že nekoliko odebelil, prede huda. Ne zavoljo nje! On jo ima rad, spoštuje in čuva, ko punčico v očesu. Le to ga skrbi, da bi ga mogla ona omalovaževati pri otrocih, ki so dolžni, da ga spoštujejo kot svojega očeta.

In deca ga zares spoštuje. Ali tudi njih položaj ni lahek pri tako malem očetu.

Zares je to težavno! Možu in ženi se je mogoče rogati do mile volje, ali očeta je treba spoštovati.

Milan Fabjančič:

V PLAMENIH

I.

Hladna noč je stisnila taborišče in ga prižela ob črna tla. V zemljo zarite barake so goltale trume cunjastih kostnjakov, da jih varijo v svojih lesenih trebuhih. Ulice taborišča so jih bile natlačene; dolge in ozke, v črno temo zleknjene ulice so jih trle z morečim molkom zverinske sile reskega noža, ki so se mu upirali v krhanju krvavečih duš, plamtečih v sikajočim ognju raznetenih živcev.

Od vseh strani neznosna tema in črna teža, ki se je nevidna valjala in premetavala po ogromnem pogorišču življenja. Od bodečih žic je polzela onemogla kri nabodenih duš.

Sredi teme je med vrstami množice, ki je mračna in tesno sklenjena razgreto dihala mučno sladkost pričakovanja, tiel razdražen šepet: Kaj hudiča mislijo z nami?"

"Naj mislijo, kar hočejo! Da bi le tako temno ne bilo..."

Obrazov niso razločevali, le potni ogenj so čutili, ki je žarel iz njih.

"Kaj si rekel?"

"Ah, nič! — Tema, ta prokleta tema! Niti ene zvezde nikjer..."

"Kaj bi ž njo, kaj bi s to zvezdo?"

"Nič! Niti koščka neba ne vidim, niti tebe ne vidim..."

"Resnično, niti ene zvezde."

"Pst!"

"Zagorelo jih bo na tisoče še to noč, to vem!"

"Kaj več in odkod veš?"

"Boš videl, da vem..."

"Pst, ne kričite tako glasno!"

"Pobijejo nas to noč in kar tu na kupu. Niti kriknil ne boš..."

"Hudiča! Zakaj bi nas pobili, saj smo že tako ubiti."

"Ne tako glasno!" je zatrepetal in stisnil zobe.

"Zakaj, zakaj! — Pa mi razodeni, čemu te gonijo ponoči in ti pritiskajo železno pest na usta! In čemu so nam pobrali nože, pasove, da, vsaki najmanjši košček železa? Da — še dobro, da nam niso populili zob iz čeljusti!"

"Pssst! Ne kriči zverina!"

"Pojdi k vragu!"

Na levo in desno, spred in zad tema, skeleča, nabrušena tema, ki je široko razpirala njihove razbolele oči in jim vlivala s svojim železnim objemom in grozečim molkom neizvesten strah in grenko omotico v srca, da so se krčevito stiskala in poganjala nemirno kri v lica.

"Pobijejo nas; to je enkratena!"

"Da..." Vse se je pogreznilo v grizoč molk.

Prisluškovali so v gluho temo, stiskali med zobmi jekleno njeno moč in napetih mišic pričakovali oni krvavi krik, ki ga je davila neprodirna noč v sebi, da ga izbruhne vsak trenotek. — Nič. —

Utrudili so se; kolena so se jim zibala in oči so se jim zapirale. Zehali so in otipavali krog sebe, kam bi legli.

"Kar legel bi!"

"Da bi le tako temno ne bilo!"

"Ali te je strah?"

"Zakaj strah? — Strah, strah... Čemu bi stali tu celo večnost, da kar tla gore pod teboj, in ne veš, zakaj?"

"Ta že vedno noče vedeti, zakaj!"

"Pa ti veš zato bolje! — Hej, vi spred, naprej! So vam zakovali noge v tla?" je kriknil, da so se stresli vsi krog njega in se je zganila, zatrepetala tema.

"Boš tiho!" so pritajeno planili. "Bi rad mastno večerjal?"

"Nič za to! Bo vsaj zabeljena večerja... Naprej tam spred!" je kriknil še huje in se povzpel na prste.

"Ali boš tiho!" je zašumela tolpa stisnjenih pesti in izžetih zob. "Če bi že rad, pojdi pa se naderi na bajonet!"

"Bajonet, bajonet! — Saj se ne bojite zame, zase se tresete, strahopetci... Naprej, pravim!" je odrival tolpo, ki ga je zadrževala.

"Kam naprej, bedak? Tam so žice..."

"Pa kar na žice in čez žice! Je vseeno..." je že ponehaval njegov krik. "Če nas že mislijo pobiti, naj nas pokoljejo kar tu na mestu z muziko, če jim je všeč..." je zakolobaril s pestjo predse.

"Daahaa... Saj si boš napravil muziko, da ti bodo brenčale kosti!"

"Kosti, kosti! — Ali boš celo večnost tu stal in stražil temo? Če vi, jaz ne!"

"Pa se vlezi!"

"Oo! Saj se bom, saj se tudi bom; prav za nalašč se bom, haha... Tako... Sedaj pa naj trobentajo hudiči kakor se jim zljubi!"

Legel je trebuhoma na zemljo, nasloni obraz v dlani in kopal s komolci, kakor da se hoče zariti v tla. Trepetaje se je zasmejal v prah: "Kako je to smešno, tako strašno smešno..." Obrnil se je na hrbet in zabasiral: "Trobentajte, hudiči, le trobentajte!"

Vsi so se tiho zasmejali nejgovemu početju in ko jih je zopet rezala temna tišina, so si zaželeli njegovega krika.

Ta tišina, ta demonska tišina jim je zajezdila ramena in jih davila, da jih je oblival mrzel znoj in so jim žarele lobanje. Pritiskali so dlani na razgrete oči, zehali iz globine prs vročo sapo, se majali in se vdali neznosnemu pritisku: posedli so trumoma in se zazibali v lahen drem.

II.

Baraka: lesena, nizka, deset korakov dolga in pet široka; vonj po nesnagi, smrekovi smoli in znoju potečih se teles.

Kakor so jih bili nabezali vanjo, tako so obstali prve trenotke: Želeli so si bili skromnega varstva teh nevidnih sten, ki so jih sprejele iz bobnečega brezdna skalnate noči v svoje mrko zatišje. Molčali so, skoro dihati so pozabili. V trenotku so doznali vso klavrno oporo teh raskavih sten, ki so ledenele v debeli temi; na glavah jim je čepela brunasta streha in jim lomila kolena. V srca jim je polzela vsa grozna neznana vsebina teh temnih, mrzloraskavih sten.

"No, sedaj smo doma..."

"Da, v mrtvašnici..."

"Kakor v vreči smo."

"Da; na varno so nas spravili..."

"Kaj si ti tudi tukaj?"

"Ho, seveda sem! In ti si tudi tukaj?"

"Seveda sem, glej ga! To je dobro, da smo vsi mi tukaj..."

"Kje pa si? Ne vidim te... Daj mi roko, da te vidim!"

"Vrag vedi, kje sem... Pridi sem, da bova skupaj!"

Tako so se prepoznavali sredi teme in veseli so bili kakor otroci.

"Sedaj bo že, samo da smo mi vsi skupaj, kar nas je naših."

Kakor da se jim je zvalila velika teža s src, so se oddahnili in oživeli. Glasno, preglasno so govorili, da prevpijejo temo.

"Ti, kako ti je? Kaj mislijo z nami? Te je kaj strah, hihihi... Meni je že vseeno!"

(Dalje prihodnjič.)

TO HOLDERS OF

Third Liberty Loan Bonds

The Treasury offers a new 3¾ per cent. 12-15 year Treasury bond in exchange for Third Liberty Loan Bonds.

The new bonds will bear interest from July 16, 1928. Interest on Third Liberty Loan Bonds surrendered for exchange will be paid in full to September 15, 1928.

Holders should consult their banks at once for further details of this offering.

Third Liberty Loan Bonds mature on September 15, 1928, and will cease to bear interest on that date.

A. W. MELLON,
Secretary of the Treasury.

Washington, July 5, 1928.

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZNANIL.

Kadar pošljete listu Prosveta kakoršnakoli naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v pismu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčeno kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena pomemeznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobčeno celo vrsto pa to oglas, za katerega se mora plačati, to velja za člane in za nerazmih imen in drugih stvari, je člane. Nadalje velja isto tudi za razne prireditve, veselice, shode, itd. Vselej je treba povedati, ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno časnikarsko vest, tudi v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se priobči vse, kar zahtevate. Isto tako velja za vsa druga naznanila, če se koga tiče, čestitvene ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se isti priobči in da bodete zanj plačali. To pojasnilo dajem radi tega, ker je to sklep konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, naročniki in upravništvo lista. Prosim, da to upoštevate in se po tem ravnate. — Filip Godina, upravitelj.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Jetnik ubil jetnika.

Joliet, Ill., 7. julija. — James Burnett je včeraj s težkim predmetom udaril po glavi drugega jetnika Henry Gatha, ko sta stala v vrsti, ko se je delila večerja, in ga ubil. — Oba jetnika sta stanovala v skupni celici več let.

Pri delu ubit.

Chicago. — Fred Zygamntovski je bil v petek ubit, ko je padel nanj težak predmet pri delu v tovarni Risclay Manufacturing kompanije.

Otrok umrl radi opeklin.

Chicago. — Dveletna Margaret Roberts, 1109 Vine St., je v petek umrla v Evanston bolnici radi opeklin, katere je dobila prejšnji dan, ko se ji je vnela obleka, ko se je z drugimi otroci igrala v bližini ognja na dvorišču.

Ubit od strele.

Wilmington, Del. — Otto Gerhama je v petek ubila strela, ko je v viharju stopil pod neko drevo, v katerega je udarila strela.

VABILO NA PIKNIK

LITTLE FALLS, N. Y.

Tukajšnja SLOVENSKA GODBA in društ. M. POMAGAJ priredita skupno izlet ali piknik v nedeljo dne 15. julija 1928, na dobroznanem prostoru, na Stop 44 (Gun Club).

Prav uljudno se tem potom vabijo vsi Slovenci in Slovenke domači iz mesta in iz okolice, da se vkolikormogoče obilnem številu udeležite te zabave na prostem. Pričetek ob 10. uri dopoldne. Vstopnina za odrasle je 25 centov, otroci so vstopnine prosti.

Za obilno udeležbo se priporočamo. Veseličnі odbor bode poskrbel za vsestransko točno in dobro postrežbo. V slučaju slabega vremena se vrši zabava v dvorani Slovenskega Doma, Inc., na 36 Danube str., v Little Falls, N. Y.

Torej vsem na svidenje na zabavi kliče in vabi

ODBOR.—Fr. Masla, tajnik.

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite list Prosveta vsak dan za eno leto in knjige AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto $7.80.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $7.80.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HERBTENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošiljejo $4.50. Ali pa za $3.00 pošljete list Prosveta in knjige JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime .....

Naslov .....

Država..... Čl. društva.....

Pošiljam $.....

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA